

DIE STUNDE DA WIR NICHTS VONEINANDER WUSSTEN

PETER HANDKE
THALIA THEATER HAMBURG

HOLLAND FESTIVAL

INHOUD

CONTENT

INFO & CREDITS 02

FOCUS:

EDGES OF EUROPE 05

HET THEATER VAN ENE-LIIS SEMPER EN

TIIT OJASOO 06

THE THEATRE OF ENE-LIIS SEMPER AND

TIIT OJASOO 12

PETER HANDKE 17

PETER HANDKE 19

AS EN GELD

ASH AND MONEY 23

OVER DE ARTIESTEN 24

ABOUT THE ARTISTS 25

HOLLAND FESTIVAL 2016 28

WORD VRIEND

BECOME A FRIEND 30

COLOFON

COLOPHON 32

INFO

ZA 4.6, ZO 5.6, MA 6.6

SAT 4.6, SUN 5.6, MON 6.6

aanvang starting time

20:00 8 pm

locatie venue

Stadsschouwburg Amsterdam, Grote Zaal

duur running time

2 uur 15 minuten, geen pauze

2 hours 15 minutes, no interval

inleiding introduction

door by Florian Hellwig

zo 5.6, ma 6.6 – 19:15

Sun 5.6, Mon 6.6 – 7.15 pm

meet the artist

met with Ene-Liis Semper, Tiit Ojasoo

moderator Ruth Mackenzie

zo 5.6 – na de voorstelling

Sun 5.6 – after the performance

context Edges of Europe

wo 1.6, do 2.6, vr 3.6 Wed 1.6, Thu 2.6, Fri 3.6

Re: *Creating Europe*

cultureforum.eu

do 16.6, 20:00 Thu 16.6, 8 pm

FabCity

Tu Weiming:

Europa vanuit Chinees perspectief

Europe from a Chinese perspective

do 23.6, 15:30 Thu 23.6 3.30 pm

Pakhuis de Zwijger

Boekmanlezing 2016:

De culturele dimensie in de stad van de toekomst The cultural dimension in the city of the future

CREDITS

script

Peter Handke

acteurs actors

Alicia Aumüller, Christoph Finger, Marina Galic, Julian Greis, Franziska Hartmann, Pascal Houdus, Felicia Jackson, Matthias Leja, Peter Maertens, Dominik Maringer, Björn Meyer, Issiaka Moussa, Karin Neuhäuser, Jaak Prints, Sebastian Rudolph, Sven Schelker, Birte Schnöink, Joazi da Silva, Rafael Stachowiak, Oda Thormeyer

en and Shiyue Chen, Ngai Fung Elvis Cheung, Jie Huo, Sohyun Jung, Jasmin Luu, Duc-Nghia Ta, Xiuyong Lin, Rafael Warnke, Fusako Yamamori, Yecheng Ye

koor choir

Uwe Behrmann, Andreas Bracht, Leonard Dziwisch, Erik Eschweiler, Jonas Graaf, Tobias Hechler, Thomas Hirsch-Hüffell, Norbert Kijak, Günter Kochan, Harald Lieber, Martin Mutschler, Stefan Puchta, Frank Tiedemann, Jürgen Weiler

regie, toneelbeeld, kostuums direction, set, costume

Ene-Liis Semper, Tiit Ojasoo

lichaamswerk body work

Jüri Nael

muziek music

Lars Wittershagen

koorleiding chorus master

Uschi Krosch

dramaturgie dramaturgy

Sandra Küpper

make-up

Julia Wilms

**hoofd kostuums head of costume
department**

Ann-Katrin Mohr

licht light design

Jan Haas

geluidstechniek sound technician

Sven Baumelt, Fredrik Sterzel

toneelmeester stage supervisor

Norbert Draszanowki

**technische productie technical
production**

Thoralf Kunze

technici technical departments

Michael Breiholz, Peter Bruns, Peter Büttner, Thomas Mundt, Marten Voigt

technisch concept technical concept

Andreas Dietz

hoofd techniek technical director

Uwe Barkhahn, Oliver Canis

productie production

Thalia Theater Hamburg

coproductie coproduction

Haus der Kulturen der Welt als onderdeel van het project in the context of the project 100 Jahre Gegenwart met with Thalia Theater Hamburg en and Ruhrfestspiele Recklinghausen

première premiere

Hamburg, 30 april 2015

Die Stunde da wir nichts voneinander wußten
Peter Handke, Thalia Theater Hamburg
za 4, zo 5, ma 6.6,
Stadsschouwburg
Amsterdam

Chauvinism Scanner
God's Entertainment
za 4, zo 5, ma 6.6,
Leidseplein

As en Geld
Ene-Liis, Tiit Ojasoo
di 7.6, Frascati

*Cabaret Crusades:
The Secrets of Karbala*
Wael Shawky
wo 8, do 9.6, Frascati

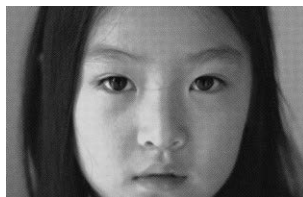
Ça ira (!) Fin de Louis
Joël Pommerat,
Compagnie Louis Brouillard
za 11.6, zo 12.6,
Stadsschouwburg
Amsterdam

The Dark Ages
Rezidenztheater,
Milo Rau/IIPM
vr 17, za 18.6, Frascati

Zemlja
DakhaBrakha
di 21.6, Muziekgebouw aan 't IJ

De komst van Xia
Wunderbaum
wo 22, do 23, vr 24, za 25.6,
FabCity

*Africa Express presents...
The Orchestra of Syrian
Musicians with Damon
Albarn and Guests*
wo 22.6, Koninklijk Theater Carré

FOCUS: EDGES OF EUROPE

De eerste helft van dit jaar is Nederland voorzitter van de Europese Unie. Maar wat is er eigenlijk nog over van de Europese droom van eenheid? Een aantal kunstenaars in het Holland Festival onderzoekt actuele Europese kwesties in een reeks voorstellingen over het veranderende continent.

De openingsvoorstelling van het festival, *Die Stunde da wir nichts voneinander wußten* van het Estse regie-duo Ene-Liis Semper en Tiit Ojasoo, toont onder meer de diversiteit van en spanningen in het Europa van nu. In hun film *As en Geld* richten zij zich op politiek populisme. Regisseurs Milo Rau (*The Dark Ages*), Joël Pommerat (*Ça ira (!) Fin de Louis*), Wael Shawky (*Cabaret Crusades: The Secrets of Karbala*) en de Oekraïense band DakhaBrakha duiken in het verleden en traceren de lijnen van de soms duistere geschiedenis van het continent. Uit het hart van Europa komt het collectief God's Entertainment met een chauvinisme-check. Het Nederlandse Wunderbaum reageert in zijn project *The New Forest* ook op actuele Europese problemen. Gedenkwaardig wordt de reünie van een groot Syrisch orkest in *Africa Express Presents... The Orchestra of Syrian Musicians with Damon Albarn and Guests*. Kunstenaars kunnen de wereld misschien niet veranderen, maar wel de manier waarop we naar die wereld kijken en erover denken.

During the first six months of this year the Netherlands holds the Presidency of the European Union. But what is left of the dream of European unity? At the Holland Festival international artists present a series of performances focusing on current European issues and exploring this changing continent.

The festival's opening performance by Estonian directors Ene-Liis Semper and Tiit Ojasoo *Die Stunde da wir nichts voneinander wußten* shows the diversity and tensions of modern Europe. And in their film *Ash and Money* they focus on the phenomenon of political populism. Directors Milo Rau (*The Dark Ages*), Joël Pommerat (*Ça ira (!) Fin de Louis*), Wael Shawky (*Cabaret Crusades: The Secrets of Karbala*) and the Ukrainian band DakhaBrakha delve into Europe's past, exploring the effect of some of its history's darkest chapters. From the heart of Europe, the collective God's Entertainment stages a test about chauvinism, which is causing the European dream of unity to falter. The Dutch theatre company Wunderbaum responds to European issues in its project *The New Forest*. A large Syrian orchestra will reunite for a special concert in *Africa Express Presents... The Orchestra of Syrian Musicians with Damon Albarn and Guests*. Artists may not be able to change the world, but they can change the way we look at it.

HET THEATER VAN ENE-LIIS SEMPER EN TIIT OJASOO

door Vincent Kouters

ME er dan vijfhonderd verschillende kostuums zijn er nodig voor *Die Stunde da wir nichts voneinander wußten*. Regisseur en vormgever Ene-Liis Semper is dag en nacht bezig geweest met het ontwerpen ervan. Het kostuumatelier van het Hamburgse Thalia Theater draaide vele overuren. Tegelijkertijd zocht Semper in allerlei winkeltjes naar kant-en-klare kleding. Elke acteur moet zich gemiddeld dertig keer per voorstelling omkleden. Elke minuut wordt er van pruik of make-up gewisseld. Een monsterproductie is het, zelfs voor het gerenommeerde Thalia Theater, een van de grote Duitse stadstheaters.

De voorstelling is gebaseerd op een toneeltekst van de Oostenrijkse toneelschrijver Peter Handke, bestaande uit zestig pagina's met enkel regieaanwijzingen, en toont mensen die over een plein lopen. Honderden mensen, een onophoudelijke stroom aan voorbijgangers, de een gelukkig, de ander ongelukkig. Een cast van ongeveer dertig acteurs speelt in een razend tempo de reeks woordeloze mini-scènes. Alledaagse tafereelen zijn het, waarin de grote thema's uit het leven aan bod komen: liefde en eenzaamheid, geboorte en dood. Er is geen tekst, enkel de verbindende muziek van Lars Wittershagen.

Het stuk van Handke is geschreven in 1992 en beschrijft de wereld van toen. Semper en haar coregisseur Tiit Ojasoo vroegen de auteur daarom expliciet om toestemming om zijn stuk te mogen uitbreiden naar de situatie van nu. Handke schreef hen een brief terug, waarin hij zijn toestemming geeft en het duo aanspoort om vooral niet aan zijn verwachtingen te voldoen. Dat lieten ze zich geen twee keer zeggen en ze creëerden een caleidoscopisch beeld van de samenleving van nu. Sinds Handke zijn stuk schreef, is er een periode voorbijgegaan waarin de Europese grenzen werden opengesteld, waarin zich een digitale revolutie voltrok en waarin milieuproblematiek, een vluchtelingencrisis en nieuwe politieke en religieuze conflicten binnen en buiten Europa aan de orde van de dag zijn.

Het theater van Tiit Ojasoo en Ene-Liis Semper is actueel, vaak groot-schalig en altijd uniek in zijn vorm. Het duo heeft in Estland naam gemaakt met een reeks opvallende producties. In 2005 richtten ze daarvoor hun groep Teater NO99 op. Teater NO99 is een fysiek theaterhuis in Tallinn, maar ook een theatergroep met een ensemble van tien acteurs, onder artistieke leiding van Ojasoo en Semper.

Teater NO99 is daarnaast ook een concept, een kunstwerk op zichzelf. Een serie van 99 kunstwerken, elk met een eigen nummer, beginnend bij negenennegentig en aftellend naar nul, waarna de groep zichzelf

zal opheffen. Na de première van de nieuwste productie (*NO40 A Midsummer Night's Dream*) deze zomer, zijn er nog 39 te gaan en dan is het klaar. De groep bestaat inmiddels elf jaar. Het duo wil met deze nummering de tijdelijke en vluchtige aard van het theater benadrukken. Theater kan niet bewaard worden in een museum, het verdwijnt. Dit is een terugkerend thema in hun werk. Semper: 'Ik ben gefascineerd door het idee van tijd. Of je nu jong, oud, arm of rijk bent, alles gaat zo snel voorbij. Ik ben op zoek naar een antwoord op het probleem van tijd.'

Toen Ojasoo en Semper hun groep oprichtten, zwoeren ze sociaal theater te willen maken, zonder precies te weten wat dat eigenlijk was. Geleidelijk kwamen ze erachter dat het in hun geval vooral politiek theater betekende. De groep bereikte daarmee een voorlopig hoogtepunt in de voorstelling *NO75 Unified Estonia Assembly* (2010): een performance waarin Teater NO99 aankondigde de politiek in te gaan met de partij Ühtne Eesti (Verenigd Estland). Hoewel de partij fictief was, geloofden steeds meer Esten dat het de theatermakers menens was. Na een vierenvertig dagen durend mediaoffensief, waarin de fictieve partij continu in het nieuws was met interviews, persberichten, opvallende postercampagnes, nationalistisch tromgeroffel en geënceneerde schandalen, culmineerde de voorstelling in een theatrale partijconventie waar 7.500 mensen op afkwamen.

Ühtne Eesti was een hyper-populistische partij en maakte handig gebruik van een scala aan politieke trucs om alle bevolkingslagen – van links naar rechts – aan te kunnen spreken. In korte tijd wisten Ojasoo en Semper de complete Estse samenleving te theatraliseren. Was het politiek of kunst? Op een bepaald moment kon niemand het nog zeggen. Peilingen voorspelden dat Ühtne Eesti 20% van de stemmen zou krijgen bij de eerstvolgende verkiezingen. Een gegeven dat de politici van verschillende echte partijen behoorlijk nerveus maakte. Van dit hele proces maakten Ojasoo en Semper de film *NO55 Ash and Money*, die ook op het Holland Festival te zien is.

Hoe maak je nog politiek theater na zo'n megaproductie, waarin alles samenkomt? Volgens Ojasoo is de focus van hun werk daarna veranderd. Weg van de politiek, breder dan alleen de Estse samenleving. Ojasoo: 'Als je het wil hebben over Europa, over misschien wel de hele wereld, dan heb je niet zoveel aan woorden. Je wilt dieper gaan dan alleen woorden. Het gaat dan over mensen en hun motieven. Dat betekent dat voorstellingen vrijer moeten kunnen associëren. En dat betekent dat je geen woorden of tekst meer nodig hebt.'

In hun nieuwste werk krijgt die nieuwe tekstloze richting zijn beslag. Voorstellingen als *NO43 Filth* en *Die Stunde da wir nichts voneinander wußten* zijn in essentie bewegingstheater. In *NO43 Filth*, dat vorig jaar in première ging, staan negen acteurs op toneel, opgesloten in een glazen kooi zonder uitgangen en half verzonken in een grote poel met modder en andere viezigheid. Twee uur lang halen de spelers elkaar door het slijk.

Die Stunde da wir nichts voneinander wußten is een gastregie bij het Thalia Theater en draagt daarom geen karakteristiek NO99-nummer. De voorstelling is hun derde regie bij de Hamburgse groep, waarmee duidelijk wordt dat de nieuwe richting die Ojasoo en Semper zijn ingeslagen ook buiten hun landsgrenzen succesvol is. Hun beeldende bewegingsvoorstellingen, waarin de acteurs centraal staan, zijn te zien op steeds meer internationale festivals.

‘Theater is risico nemen,’ zegt Ojasoo. ‘Elke voorstelling van Teater NO99 wordt gemaakt alsof het onze laatste voorstelling is. De energie en schoonheid van dat laatste gevecht, telkens opnieuw gevoerd door de acteurs, regisseurs en technici, proberen we te vangen in onze collectieve concentratie.’

THE THEATRE OF ENE-LIIS SEMPER AND TIIT OJASOO

by Vincent Kouters

Die Stunde da wir nichts voneinander wußten (The hour when we knew nothing of each other) requires more than 500 different costumes. Director and designer Ene-Liis Semper has been busy day and night designing them. The costume studio at the Thalia Theater in Hamburg clocked up many hours of overtime. At the same time Semper also went in search of off-the-rack clothes from all sorts of little shops. Every actor has to change an average of thirty times per performance. Wigs or make-up are changed every minute. This is a monster production, even for the renowned Thalia Theater, one of Germany's big city theatres.

The play is based on a piece by Austrian playwright Peter Handke. It consists of sixty pages of stage directions, and shows people walking across a square. Hundreds of people, a constant stream of passers-by, one happy, another unhappy. A cast of about thirty actors works through the series of mini-scenes at breakneck speed. These are everyday scenarios tackling life's big themes: love and loneliness, birth and death. There is no text, only the connecting music by Lars Wittershagen.

Handke's play was written in 1992 and describes the world of that time. Semper and her co-director Tiit Ojasoo explicitly asked the author for permission to expand the scenario to today's world. Handke wrote back to the duo granting permission and in particular encouraging them not to be bound by his own expectations. Without waiting to be asked twice, they created a kaleidoscopic image of today's society. Since Handke first wrote the play the European borders have opened up, a digital revolution has taken place and environmental problems, a refugee crisis and new political and religious conflicts inside and outside Europe have become the order of the day.

The theatre of Tiit Ojasoo and Ene-Liis Semper is topical, often large-scale and always unique in its form. The duo made a name for themselves in Estonia with a series of prominent productions. In 2005 they founded their company Teater NO99. Teater NO99 is a physical theatre in Tallinn, as well as a theatre company with an ensemble of ten actors under Ojasoo and Semper's artistic direction.

Teater NO99 is also a concept, a work of art in itself. A series of 99 works of art, each with its own number, beginning at ninety-nine and

counting down to zero, after which the group will part company. After the premiere of their latest production (*NO40 A Midsummer Night's Dream*) this summer, there are 39 left to go, and then it will be finished. The company has existed for eleven years now. Through the numbering system, the duo seeks to emphasise the temporary, fleeting nature of theatre. Theatre cannot be preserved in a museum; it disappears. This is a recurring theme in their work. Semper: 'I'm fascinated by the idea of time. Whether you're young, old, rich or poor, everything passes so quickly. I'm searching for a solution to the problem of time.'

When Ojasoo and Semper founded their company, they made a pact to create social theatre, without knowing exactly what that really was. They gradually discovered that in their case it mainly meant political theatre. This brought the company to their highlight to date, the play *NO75 Unified Estonia Assembly* (2010): a performance in which Teater NO99 announced that they were entering the political arena with the party Ühtne Eesti (Unified Estonia). Although the party was fictitious, more and more Estonians believed that the theatre makers were serious. After a forty-four-day media offensive, in which the fictitious party was continually in the news with interviews, press releases, prominent poster campaigns, nationalist fanfare and staged scandals, the performance culminated in a theatrical party conference, attended by 7,500 people. Ühtne Eesti was a hyper-populist party and made good use of a range of political tricks to appeal to all social strata – from right to left. In a short time Ojasoo and Semper succeeded in dramatising the whole of Estonian society. Was it politics or art? At some point no one could tell anymore. Polls predicted that Ühtne Eesti would receive 20% of the vote in the next election, a fact which made politicians of the various real parties very nervous indeed. Ojasoo and Semper made the entire process into the film *NO55 Ash and Money*, which is also on show at Holland Festival.

How can you continue to make political theatre after a mega-production like that, which brings everything together? According to Ojasoo, the focus of their work changed subsequently. It has moved away from politics, becoming broader than just Estonian society. Ojasoo: 'If you want to talk about Europe, perhaps about the entire world, then words are not so much use to you. You want to go deeper. It's about people and their motives. That means that performances have to be able to associate more freely. And that means you no longer need words or a text.'

In their latest work the new textless direction comes into its own. Performances such as *NO43 Filth* and *Die Stunde da wir nichts voneinander wußten* are essentially movement theatre. In *NO43 Filth*,

which premiered last year, nine actors take the stage, locked in a glass cage with no exit and half sunk into a large pool of mud and other dirt. For two hours the players drag one another through the mud.

Die Stunde da wir nichts voneinander wußten is a guest production at the Thalia Theater and therefore does not carry the characteristic NO99 number. The performance is their third production at the Hamburg company, showing that the new direction Ojasoo and Semper have taken is successful outside the borders of their home country. Their expressive movement performances, in which the actors are central, are on show at more and more international festivals.

'Theatre is risk-taking,' says Ojasoo. 'Every performance of Teater NO99 is made as if it were our last. The energy and beauty of that final fight, fought again and again by the actors, directors and technicians, is something we attempt to capture in our collective concentration.'

PETER HANDKE

Toen Peter Handke in 2014 de Noorse Ibsen-prijs kreeg, ontstond er onmiddellijk ophef en protest. Handke was die Oostenrijkse schrijver die het in de jaren 90, ten tijde van de Balkan-oorlog, had gewaagd om de NAVO-acties tegen Servië te veroordelen. Later hield hij zelfs een rede bij de begrafenis van Slobodan Milošević.

Op de dag van de uitreiking in Oslo stonden demonstranten de toen 71-jarige schrijver op te wachten. Hij werd uitgemakkt voor fascist en genocide-ontkenner. Ze hielden borden omhoog met hakenkruisen. De jury van de Ibsen-prijs, die wordt gezien als de Nobelprijs voor het theater en bestaat uit ruim 300.000 euro, verdedigde desalniettemin haar keuze en roemde de 'verbluffende diversiteit' van Handkes werk. Een andere verdediger was de Noorse schrijver Karl Ove Knausgård. Hij prees expliciet Handkes *Winterse reis*, zijn omstreden reisverslag door Servië met als ondertitel *Gerechtigheid voor Servië*. Volgens Knausgård bedreef Handke hierin een alternatieve vorm van historiografie, onbevooroordeeld en niet beïnvloed door de media en politieke propaganda. Handke pleitte naar eigen zeggen in dat verslag voor een open blik. Voor bedachtzaamheid.

De controverse is Handke nooit vreemd geweest. Al sinds zijn doorbraak bij het grote publiek in 1966 met het notoire *Publikumsbeschimpfung*, een toneeltekst waarin hij de acteurs een uur lang het publiek laat beledigen, jaagt hij velen tegen zich in het harnas. Al dan niet opzettelijk. Zijn sterke drang tot experimenteren met

taal en zijn afkeer van (toneel)conventies leiden vaak tot ophef. Ophef is zijn benzine.

Niet alleen in zijn toneelwerk, maar ook in zijn romans zoekt hij naar extreme situaties. Het zijn vaak intense, plotloze beschrijvingen van radicale personages. *Die Angst des Tormanns beim Elfmeter* (1970, *De angst van de doelman voor de strafschop*) is een objectieve beschrijving van een voormalig voetballer die een zinloze moord pleegt en vervolgens zit te wachten op de komst van de politie. Handke is niet geïnteresseerd in een psychologische lezing, maar in het spel met taal en hoe woorden een verregaande invloed hebben op de manier waarop we de realiteit beleven. Een ander belangrijk en nog regelmatig gespeeld toneelstuk is *Kaspar* (1968). Over de 16-jarige wees Kaspar die niet kan praten en vervolgens ten onder gaat aan de pogingen van de staat om hem de taal bij te brengen. Taal kan een destructief machtsmiddel zijn, wil Handke aantonen.

Niet voor niets schreef hij in 1969 al een toneelstuk zonder woorden: *Das Mündel will Vormund sein* (In Nederland opgevoerd als *Baas boven baas*). Later werd Handkes experimenteerdrift wat minder. Ook liet hij het politieke theater dat in de jaren 60 in zwang was links liggen. Zijn werk werd poëtischer en ondanks zijn aanvankelijke afkeer ervan verhalender.

Die Stunde da wir nichts voneinander wußten (1992) is wederom een toneelstuk zonder woorden, alleen veel minder boodschappiger dan zijn vroege werk. Het stuk is geschreven als één lange regieaanwijzing. De plaats van handeling is een plein. Hier trekt een onafgebroken

stroom aan zwijgende voorbijgangers voorbij. Mensen in alle soorten en maten, die niets van elkaar afweten, passeren elkaar, soms zonder gevolg, soms met een korte ontmoeting.

Het uur waarop wij niets van elkaar wisten werd in 1992 in Nederland al gespeeld door Maatschappij Discordia, waarbij Jan Joris Lamers de regieaanwijzingen voorlas, terwijl acteurs al improviserend de aanwijzingen uitvoerden. In 1996 enceneerde regisseur Ger Thijs het bij het Nationale Toneel in Den Haag. 'Het is een stuk dat het observatievermogen scherpt,' zei de regisseur destijds in *NRC Handelsblad*. 'Tijdens de repetities gingen de acteurs veel meer zien op straat. Ze kregen een andere kijk op de werkelijkheid. Ik zou het mooi vinden als dat met de toeschouwers ook gebeurt.'

Dat is precies Handkes bedoeling. Hij maakt het zijn toeschouwers niet makkelijk. Hij weigert een spannend plot te geven. Hij vraagt in plaats daarvan dat zijn toeschouwers aandachtig kijken. Hij vraagt om tijd en concentratie, zodat iedereen zijn eigen werkelijkheid kan ontwaren in de beeldenstroom. Wie ervoor openstaat, gaat na een tijdje patronen zien in de chaos: voorbijgangers herkennen en verhalen zien. In het hoofd van iedere toeschouwer ontstaat zo een compleet eigen voorstelling. In 2011 voerde het Onafhankelijk Toneel in Rotterdam het stuk ook uit. In een choreografie van onder anderen Ton Lutgerink kreeg het de vorm van een moderne dansvoorstelling.

Bij *Die Stunde da wir nichts voneinander wußten* van Tiit Ojasoo & Ene-Liis Semper, gemaakt bij het Thalia Theater in Ham-

burg, speelt muziek een belangrijke rol. De Duitse componist Lars Wittershagen maakte een indrukwekkende soundtrack die live wordt uitgevoerd. Daarnaast schreven Semper en Ojasoo een aantal nieuwe scènes die het stuk actueler maken. Handke gaf daarvoor toestemming. Hij spoorde het Estse regie-duo aan om hem zoveel mogelijk te verrassen.

Peter Handke, een in zijn lange carrière meerdere malen gevierd en verguisd schrijver, is wel wat gewend. Toch lieten de protesten in Oslo in 2014 hem niet onberoerd. Hij besloot het prijzengeld van de Ibsen-prijs niet te houden. Hij kondigde aan dat er van de ruim 300.000 euro een kinderswembad in Kosovo gebouwd moest worden. Wat er van het geld overbleef, kon de Noorse staat terug in de kas storten.

PETER HANDKE

When Peter Handke received the Norwegian Ibsen Award in 2014, it sparked immediate commotion and protest. Handke was the Austrian writer who had dared to condemn NATO action against Serbia in the nineties, at the time of the war in the Balkans. Later he even made a speech at the funeral of Slobodan Milošević.

On the day of the award ceremony in Oslo demonstrators stood waiting for the writer, who by then was 71 years of age. He was proclaimed a fascist and genocide denier, while protesters held up signs with swastikas. The jury for the Ibsen Award, which is seen as the Nobel Prize for theatre and is worth around 300,000 euros, nevertheless defended their choice and praised the 'stunning diversity' of Handke's work. Another defender was the Norwegian writer Karl Ove Knausgård. He explicitly praised Handke's *Winterliche Reise (A Journey to the Rivers)*, his controversial travelogue documenting his journey through Serbia, with the subtitle *Justice for Serbia*. According to Knausgård, Handke was providing an alternative form of historiography, unprejudiced and uninfluenced by the media and political propaganda. Handke himself argued in his report for an open mind, for thoughtfulness.

Handke is no stranger to controversy. Since his breakthrough with a large audience in 1966 with the notorious *Publikumsbeschimpfung (Offending the Audience)*, a play in which he has the actors offend the audience for an hour, he has antagonised many people, whether on purpose or by accident. His strong drive towards

experimentation with language and his aversion to (stage) conventions often lead to commotion. That is what fuels him.

In his novels as well as his stage work, he seeks out extreme situations. He often employs intense, plotless descriptions of radical characters. *Die Angst des Tormanns beim Elfmeter (1970, The Goalkeeper's Fear of the Penalty)* is an objective description of a former soccer player who commits a pointless murder and subsequently awaits the arrival of the police. Handke is not interested in a psychological lecture, but in playing with language and the way in which words have a far-reaching influence on our experience of reality. Another important play which is still regularly produced is *Kaspar (1968)*. The 16-year-old orphan Kaspar cannot speak and subsequently succumbs to the attempts by the state to teach him language. Handke seeks to demonstrate that language can be a destructive form of power.

For the same reason in 1969 he wrote a play without words: *Das Mündel will Vormund sein (The Ward Wants to be Warden)*, produced in the Netherlands as *Baas boven baas*. Later Handke became less experimental. He also turned his back on the political theatre which had been in vogue in the sixties. His work became more poetic and despite his initial aversion, it gained more of a narrative style.

In *Die Stunde da wir nichts voneinander wußten (1992, The hour when we knew nothing of each other)* he once again wrote a play without words, but with a much more prominent message than his early work. The play is written as one long stage direction. The scene is a town

square, crossed by a continuous stream of silent passers-by. People in all shapes and sizes, who know nothing of one another, pass one another, sometimes without consequence, sometimes briefly meeting.

The play was produced in the Netherlands in 1992 as *Het uur waarop wij niets van elkaar wisten* by the company Maatschappij Discordia, with artistic director Jan Joris Lamers reading out the stage directions, while actors improvised their interpretation. In 1996 director Ger Thijs produced the play at the Nationale Toneel in The Hague. 'It is a play which sharpens the observational skills,' said Thijs at the time in the newspaper *NRC Handelsblad*.

'During rehearsals the actors began to see much more going on in the street. They gained a new perspective on reality. I would be pleased if the same happened to the audience.'

That is precisely Handke's intention. He does not make it easy for his audiences. He refuses to give them an exciting plot, instead demanding that they watch attentively. He demands time and concentration, so that everyone can perceive his own reality in the stream of images. After a while those who are open to it see patterns in the chaos: they begin to recognise passers-by and see stories. Thus a complete individual production forms in the head of every audience member. In 2011 the Onafhankelijk Toneel company in Rotterdam also performed the play. In a piece choreographed by Ton Lutgerink among others, it took on the form of a modern dance performance.

In *Die Stunde da wir nichts voneinander wußten* by Tiit Ojasoo & Ene-Liis Semper,

produced by the Thalia Theater in Hamburg, music also plays an important role. The German composer Lars Wittershagen created an impressive soundtrack. With Handke's permission, Semper and Ojasoo also wrote a number of new scenes to make the play more topical. He encouraged the Estonian director duo to go all out to surprise him.

Peter Handke, whose writing has been both celebrated and maligned in his long career, has seen it all. Nevertheless the protests in Oslo in 2014 did not leave him unmoved. He decided not to keep the prize money from the Ibsen Award, announcing that the 300,000 euros should be spent on a children's swimming pool in Kosovo, and the remainder returned to the Norwegian government.

AS EN GELD

Dinsdag 7 juni is in Frascati de film *As en Geld* te zien van Ene-Liis Semper en Tiit Ojasoo.

As en Geld is 'the making of' van het grootste sociale experiment in de Estse geschiedenis. Deze documentaire van regisseurs Ene-Liis Semper en Tiit Ojasoo gaat over hun meest spraakmakende project tot nu toe. De makers en acteurs worden gevolgd terwijl ze het klaarspelen om heel Estland in de ban te krijgen van hun fictieve politieke beweging, waarvan velen geloofden dat ze echt was. Vierenveertig dagen duurde de 'voorstelling', waarin de fictieve partij Verenigd Estland met interviews, persberichten, opvallende postercampagnes en geënceneerde schandalen continu in het nieuws was. Het project eindigde met de oprichtingsbijeenkomst, waar 7.500 mensen op afkwamen. De film vertoont volgens de makers een geval van hyperpopulisme, bedoeld om het ware populisme onschadelijk te maken.

Na de vertoning is er een nagesprek met regisseurs Ene-Liis Semper en Tiit Ojasoo.

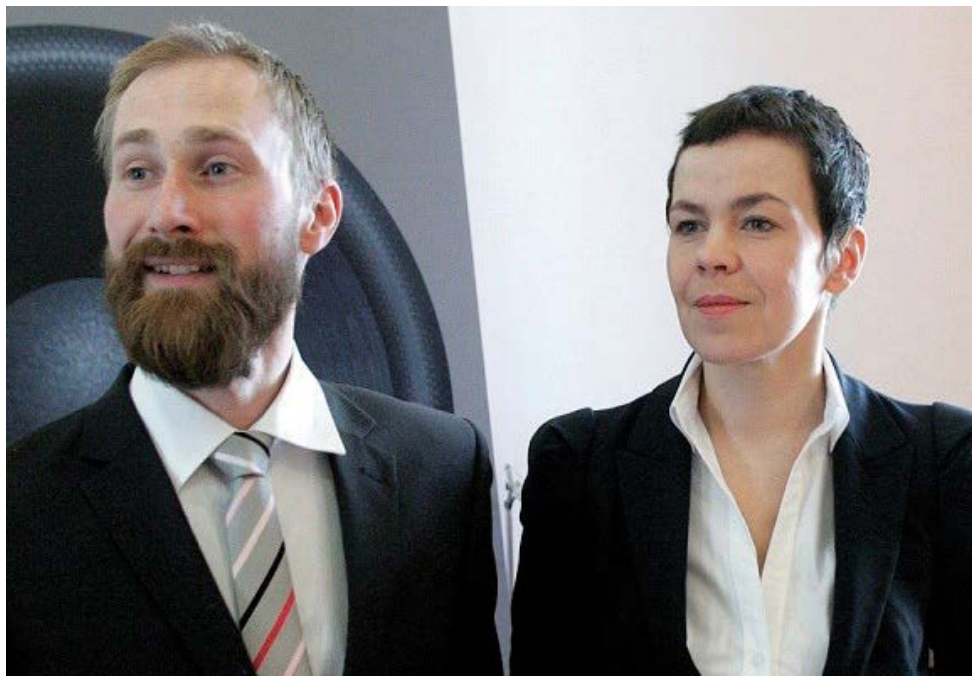
ASH AND MONEY

On Tuesday 7 June the film *Ash and Money* by Ene-Liis Semper and Tiit Ojasoo will be on show at Frascati.

Ash and Money documents the making of the greatest social experiment in Estonian history. This documentary by directors Ene-Liis Semper and Tiit Ojasoo is about their most sensational project to date. The film follows the makers and actors as they succeed in putting all of Estonia under the spell of their fictitious political movement, which many believed was real. The 'performance' lasted forty-four days, in which the fictitious party Unified Estonia was constantly in the news with interviews, press releases, prominent poster campaigns and staged scandals. The project ended with the inaugural meeting, attended by 7,500 people. According to the makers the film shows a case of hyper-populism, intended to render true populism innocuous.

After the screening there will be a Q&A session with directors Ene-Liis Semper and Tiit Ojasoo.

OVER DE ARTIESTEN

Ene-Liis Semper en **Tiit Ojasoo** (1969 en 1977) vormen een interdisciplinair kunst-duo uit Estland.

Ze zijn de oprichters van hun eigen theatergroep, genaamd Teater NO99. Samen hebben ze het Estse theater voorgoed veranderd. Met hun multidisciplinaire, vaak politiek geladen voorstellingen reizen ze heel Europa door. Aanzienlijke internationale aandacht trokken ze met hun performance *NO75 Unified Estonia*, waarin ze een fictieve populistische politieke partij oprichtten, die door een groot deel van de Estse bevolking voor echt werd aangezien.

Ene-Liis Semper studeerde scenografie aan de kunstacademie van Estland. Sinds

haar afstuderen in 1995 werkt ze veelzijdig in het theater en de opera. Ze viel al vaak in de prijzen met haar decorontwerpen. Samen met Ojasoo regisseerde ze verschillende producties. In haar werk vermengt ze vele disciplines: theater, opera, beeldende kunst, videokunst, film en installatiekunst. Behalve in Teater NO99 werkte ze ook bij de Münchner Kammerspiele met Sebastian Nübling en bij de Malmö Opera met Dmitry Bertman. Behalve als regisseur en scenograaf is Semper ook werkzaam als video- en performancekunstenaar. In die hoedanigheid deed ze onder andere twee keer mee aan de Biënnale van Venetië. Tiit Ojasoo studeerde in 2000 af als

regisseur aan de Estse Academie voor Muziek en Theater. Sinds 2004 is hij samen met Semper artistiek leider van Teater NO99. Hij regisseerde werk van onder anderen Shakespeare, Bernard-Marie Koltès, Akira Kurosawa, Martin McDonagh en Sarah Kane. Ook schreef hij zelf teksten, bijvoorbeeld voor zijn producties *Oil!* en *GEP*. Zijn werk was te zien op verschillende internationale festivals, zoals HAU2 in Berlijn, de Wiener Festwochen, Politik im Freien Theater in Keulen, Novaja Drama in Moskou en Kontakt in Toruń. *Die Stunde da wir nichts voneinander wußten* is het derde stuk – na *Fuck your ego!* en *Hanumans Reise nach Lolland* – dat hij samen met Ene-Liis Semper maakte bij het Thalia Theater in Hamburg. Ze maken dit jaar hun debuut op het Holland Festival.

ABOUT THE ARTISTS

Ene-Liis Semper and **Tiit Ojasoo** (1969 and 1977) form an interdisciplinary art duo from Estonia. They are the founders of their own theatre company, Teater NO99. Together they have changed Estonian theatre forever. They are travelling the whole of Europe with their multidisciplinary, often politically charged performances. They attracted considerable international attention with their performance *NO75 Unified Estonia*, in which they founded a fictitious populist political party, which was mistaken for real by a large proportion of the Estonian population.

Ene-Liis Semper studied scenography at the Estonian Academy of Arts. Since graduating in 1995 she has worked extensively in theatre and opera, winning many

awards for her set designs. She has directed various productions together with Ojasoo. Her work mixes many disciplines: theatre, opera, visual art, video art, film and installation art. Besides Teater NO99, she has worked at the Münchner Kammerspiele with Sebastian Nübling and the Malmö Opera with Dmitry Bertman. In addition to working as a director and scenographer, Semper is also a video and performance artist. In this capacity she has twice participated in the Venice Biennale.

Tiit Ojasoo graduated as a director from the Estonian Academy of Music and Theatre in 2000. He has been the artistic director of Teater NO99 with Semper since 2004. He has directed work by Shakespeare, Bernard-Marie Koltès, Akira Kurosawa, Martin McDonagh and Sarah Kane among others, as well as writing his own scripts, such as the productions *Oil!* and *GEP*. His work has been shown at various international festivals, including HAU2 in Berlin, the Vienna Festival, Politik im Freien Theater in Cologne, Novaya Drama in Moscow and Kontakt in Toruń. *Die Stunde da wir nichts voneinander wußten* (*The hour when we knew nothing of each other*) is the third play – after *Fuck your ego!* and *Hanumans Reise nach Lolland* (*Hanuman's Journey to Lolland*) – he has produced with Ene-Liis Semper at the Thalia Theater in Hamburg. This year is their debut at Holland Festival.

internationaal
podiumkunsten
amsterdam

4 – 26 juni 2016
download de
app van het festival

HOLLAND FESTIVAL

VRIENDEN

Het Holland Festival heeft het getroffen – met Vrienden die zich betrokken voelen bij kunst, die het werk van artiesten van wereldklasse willen volgen en die het festival steunen in de ambitie om nieuw werk te blijven presenteren, initiëren of (co)produceren. Vrienden vormen het hart van het festival en hun genereuze steun helpt om elk jaar een toonaangevend programma te maken. Het verheugt ons dat we u deze voorstelling mede dankzij de Vrienden van het Holland Festival kunnen tonen.

**Ruth Mackenzie en Annet Lekkerkerker,
directie Holland Festival**

FRIENDS

The Holland Festival is lucky – with Friends who are passionate about art, welcoming to our world class artists, ambitious to help the festival to present, commission and (co)-produce brilliant new work. Friends are the heart of the festival and their generous support helps the festival to create an exciting programme each year. We are delighted to be able to present this performance with support from the Friends of the Holland Festival.

**Ruth Mackenzie and Annet Lekkerkerker,
board Holland Festival**

HOLLAND FESTIVAL 2016

directie

Ruth Mackenzie, *artistiek directeur*
Annet Lekkerkerker, *zakelijk directeur*

raad van toezicht

Martijn Sanders, *voorzitter*
Gert-Jan van den Bergh
Mavis Carrilho
Ben Noteboom
Tom de Swaan

Het programma van het Holland Festival kan alleen tot stand komen door subsidies, bijdragen van sponsors en fondsen en door de gewaardeerde steun van u, ons publiek.

hoofdbegunstiger

Fonds 21

subsiënten

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Gemeente Amsterdam

fondsen, sponsors en instellingen

Stichting Ammodo, Rabobank Amsterdam, Stichting Dioraphte, VSBfonds, Hotel Casa400, Turing Foundation, Ernst von Siemens Music Foundation, Fonds Podiumkunsten, Bloomberg, Kempen & Co, European Cultural Foundation, Prins Bernhard Cultuurfonds, Brook Foundation, Westergasfabriek/MeyerBergman, Clifford Chance LLP, Pro Helvetia, WeTransfer, Automobielbedrijf Van Vloten, Goethe-Institut, Lloyd Hotel, Stichting Betrokkenen Stedelijke

Vernieuwing, Het Kersjesfonds, Volkshotel, Amerikaanse Ambassade Den Haag, Institut Français des Pays-Bas, Ambassade van Frankrijk in Nederland, Hofsteestichting

HF Business

Beam Systems, De Nederlandsche Bank N.V., DoubleTree by Hilton, G&S Vastgoed, ING Groep, Loyens & Loeff, Ten Have Change Management, WPG Uitgevers B.V.

mediapartners

NTR, VPRO

board of governors

De genereuze, meerjarige verbintenis van de Governors is van groot belang voor de internationale programmering van het Holland Festival en met name voor het aangaan van internationale coproducties.

G.J. van den Bergh en C. van den Bergh-Raat, Bernard en Ineke Dijkhuizen, Angela en Leendert van Driel, Jeroen Fleming, P. Gerla, H.J. ten Have en G.C. de Rooij, J. Kat en B. Johnson, Ton en Maya Meijer-Bergmans, Françoise van Rappard-Wanninkhof, M. Sanders, A.N. Stoop en S. Hazelhoff, Tom de Swaan, Elise Wessels-van Houdt, H. Wolfert en M. Brinkman

Governors die anoniem wensen te blijven.

hartsvrienden

R.F. van den Bergh, Kommer en Josien Damen, Sabine van Delft-Vroom, Huub A. Doek, J. Fleury, Tex Gunning, V. Halberstadt, Wendy van Ierschoot, Isaïc en Francien Kalisvaart, Giovanna Kampouri Monnas, Luuk H. Karsten, Frans en Willeke Koffrie, Kristine Kohlstrand,

Joost en Marcelle Kuiper, Monique Laenen en Titus Darley, Cees Lafeber, Sijbolt Noorda en Mieke van der Weij, Ben Noteboom, Robert Jan en Mélanie van Ogtrop-Quintes, Marsha Plotnitsky, Pim en Antoinette Polak, Anthony en Melanie Ruys, Patty Voorsmit

beschermers

Lodewijk Baljon en Ineke Hellingman, Irma Boom en Julius Vermeulen, S. Brada, Frans en Dorry Cladder-van Haersolte, J. Docter en E. van Luijk, L. Dommering-van Rongen, E. Granpré Moliere, M. Grotenhuis, E. Horlings, J. Houwert, R. Katwijk, R. Kupers en H. van Eeghen, J. Lauret, A. van der Linden-Taverne, F. Mulder, Adriaan en Glenda Nühn-Morris G. van Oenen, H. Pinkster, H. Sauerwein, R. van Schaik en W. Rutten, K. Tschennett, Wolbert en Barbara Vroom, P. Wakkie, A. van Wassenaer, O.L.O. en Tineke de Witt Wijnen-Jansen Schoonhoven

begunstigers

A. van de Beek en S. van Basten Batenburg, E. Blankenburg, Co Bleeker, A. Boelee, Wim Boerman, K. de Bok, Jan Bouws, E. Bracht, W.L.J. Bröcker, G. Bromberger, Rachel van der Brug, D. de Bruijn, M. Daamen, J. Dekker, M.H. Dijkgraaf, M. Doorman, Chr. van Eeghen, J. van der Ende, Ch. Engeler, E. Eshuis, E. de Graaff Van Meeteren, F. Grimmelikhuisen, D. Grobbe, Annelies Heidstra en Renze Hasper, J. Hennephof, G. van Heteren, L. van Heteren, B. van Heugten, S. Hodes, Herma Hofmeijer, J. Hopman, E. Hummelen, Yolanda Jansen, P. Jochems, Jan de Kater, J. Keukens, P. Krom, A. Ladan, M. Le Poole, M. Leenaers, K. Leering, T. Liefwaard, A. Ligeon, T. Lodder, Ken Mackenzie, A. Man, D. van der Meer,

E. van der Meer-Blok, A. de Meijere, E. Merkx, Jaap Mulders, H. Nagtegaal, La Nube, Kay Bing Oen, P.M. Op de Coul, E. Overkamp en A. Verhoog, P. Price, F. Racké, H. Ramaker, S. van de Ree, Wessel Reinink, L. Remarque-van Toorn, Thecla Renders, M. Roozen, G. Scheepvaart, A. Schneider, H. Schnitzler, G. Scholten, E. Schreve-Brinkman, Steven Schuit, P. Smit, G. Smits, I. Snelleman, A. Sonnen, K. Spanjer, W. Sorgdrager en J.F.F. Lekkerkerker, C. Teulings, H. Tjeenk Willink, A. Tjoa, Y. Tomberg, H. van der Veen, M.T.F. Vencken, R. Verhoeff, R. Vogelenzang, F. Vollemans, M.M. de Vos van Steenwijk, A. Vreugdenhil, A. Wertheim, M. Willekens, M. van Wulfften Palthe, M. Yazdanbakhsh, P. van der Zant, M.J. Zomer, P. van Zwieten en N. Aarnink

jonge begunstigers

Kai Ament, Helene Bakker, Aram Balian, Ilonka van den Bercken, Maarten Biermans, Jasper Bode, Quirijn Bongaerts, Maarten van Boven, Rolf Coppens, Tessa Cramer, Matthijs Geneste, Susan Gloudemans, Jolanda de Groot, Marte Guldemon, Pieter Guldemon, Nynke de Haan, Hagar Heijmans, Hannah Huber, Jort van Jaarsveld, Daan de Jong, Judith Lekkerkerker, Pieter van der Meché, Frans Muller, Boris van Overbeeke, Menzo Reinders, Gijs Schunselaar, Farid Tabarki, David van Traa, Frank Uffen, Helena Verhagen, Merijn van der Vlies, Danny de Vries, Marian van Zijll Langhout

liefhebbers

Alle 679 Liefhebbers.

Vrienden die anoniem wensen te blijven.

WORD VRIEND

Het Holland Festival heeft ook uw steun nodig: word Vriend!

Als Vriend draagt u actief bij aan de bloei van het Holland Festival.

Liefhebber - vanaf € 55 per jaar
U ontvangt dit programmaboek gratis, u heeft voorrang bij de kaartverkoop en u krijgt korting op tickets.

Begunstiger - vanaf € 250 per jaar (of € 21 per maand)
Uw bijdrage komt rechtstreeks ten goede aan de internationale programmering van het Holland Festival. Als Begunstiger heeft u recht op vrijkaarten en andere aantrekkelijke privileges.

Jonge begunstiger - vanaf € 250 per jaar (of € 21 per maand)
Ontvang dezelfde privileges als de Begunstigers én neem deel aan een speciaal programma waarin je elkaar ontmoet en voorstellingen geselecteerd zijn die je niet mag missen.

Beschermer - vanaf € 1.500 per jaar (of € 125 per maand)
Als dank voor uw aanzienlijke bijdrage aan de internationale programmering van het Holland Festival ontvangt u een uitnodiging voor de openingsvoorstelling en voor exclusieve bijeenkomsten, naast vrijkaarten en andere privileges.

Hartsvriend - vanaf € 5.000 per jaar
Als Hartsvriend van het Holland Festival nodigen we u uit om dichterbij de makers te komen. Met gelijkgestemden en gasten

BECOME A FRIEND

The Holland Festival needs your support too – become a Friend!

As a Friend, you actively contribute to the Festival's ongoing success and growth.

Liefhebber - from € 55 annually
You will receive programme books such as this one for free, have access to advance ticket sales and get discounts on tickets.

Begunstiger - from € 250 annually (or € 21 per month)
Your contribution goes directly to the Holland Festival's international programming. As a Begunstiger, you have a right to free tickets and other attractive privileges.

Jonge Begunstiger - from € 250 annually (or € 21 per month)
Receive the same privileges as the Begunstigers and also take part in a special programme in which you meet each other at selected shows that are too good to miss.

Beschermer - from € 1.500 annually (or € 125 per month)
As thanks for your considerable contribution to the Holland Festival's international programming, you receive an invitation to the opening performance and exclusive gatherings in addition to free tickets and other privileges.

Hartsvriend - from € 5.000 annually
We invite Holland Festival Hartsvrienden to become more closely acquainted with the makers of the Festival and meet like-minded people and guests.

van het festival verwelkomen we u graag op speciale gelegenheden en geven u een blik achter de schermen.

Geefwet

Sinds 1 januari 2012 is het nog aantrekkelijker om het Holland Festival te steunen vanwege de Geefwet die tot 1 januari 2018 van kracht is. De Geefwet houdt in dat giften aan culturele ANBI's met 25% verhoogd mogen worden tot een maximum aan schenkingen van € 5.000 per jaar. Schenkt u meer dan € 5.000, dan kunt u het resterende bedrag voor het reguliere percentage (100%) aftrekken van de inkomstenbelasting.

De voordelen van de Geefwet gelden voor alle belastingplichtigen (particulieren en bedrijven) en zijn van toepassing op zowel eenmalige als periodieke schenkingen.

Voordeel van een periodieke schenking

Een eenmalige gift is beperkt aftrekbaar voor de belasting. Het totaal van de giften op jaarbasis dient hoger te zijn dan 1% (drempel) en kan tot maximaal 10% (plafond) van het inkomen worden afgetrokken. Een periodieke gift is een gift waarbij voor een periode van ten minste vijf opeenvolgende jaren een gelijke uitkering wordt gedaan, vastgelegd in een periodieke akte. De gift is volledig aftrekbaar zonder aftrekdrempel of aftrekplafond.

Wilt u ook Vriend van het Holland Festival worden? Ga voor meer informatie en een aanmeldformulier naar hollandfestival.nl (steun HF) of neem vrijblijvend contact op met Leonie Kruijenga, hoofd development op 020 – 788 21 18.

Donations to the Festival are tax-deductible

Between 1 January 2012 and 1 January 2018, a special tax law is in effect which makes it more advantageous to make charitable donations. Called the 'Geefwet', this law allows you to claim your deductions to cultural organizations with ANBI status with an additional 25% for tax benefits (a total of 125%). The Holland Festival has such an ANBI status. The fiscal advantage applies to donations that total a maximum of € 5.000 annually. If you donate more than € 5.000 to registered charities, you can deduct the remaining amount for the regular percentage (100%). The advantages of the Geefwet apply to all taxpayers (private parties and businesses) and are applicable to both individual and periodical gifts.

Advantages of a periodical gift

Restrictions apply to deductions for individual gifts. Individual gifts are tax-deductible when the total amount of gifts given in one year surpasses 1% of your income, with a minimum of € 60. The amount given above the minimum threshold is tax-deductible. The maximum deductible amount is 10% of your threshold income. There are fiscal benefits for periodical gifts with an annuity construction for five years and upwards. If you choose to support the Holland Festival for a minimum of five years, your gift will be fully tax-deductible.

If you would like to become a Friend of the Holland Festival, go to our website hollandfestival.nl (Support HF) for more information or call Leonie Kruijenga, head of development, for an informal talk without obligations: 020 – 788 21 18.

COLOFON COLOPHON

Holland Festival

Piet Heinkade 5

1019 BR Amsterdam

tel. +31 (0)20 – 788 21 00

info@hollandfestival.nl

www.hollandfestival.nl

tekst text

Holland Festival (Vincent Kouters)

vertaling translation

Anna Asbury

eindredactie en opmaak

editorial and lay-out

Holland Festival

ontwerp design

thonik

omslagfoto cover photo

Ene-Liis Semper

druk printing

Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam

© Holland Festival, 2016

Niets uit deze uitgave mag op welke wijze dan ook worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het Holland Festival.

No part of this publication may be reproduced and/or published by any means whatsoever without the prior written permission of the Holland Festival.

STOP ACTING NOW - EXTENDED EDITION

Wunderbaum

ZO 5.6, MA 6.6, ZO 26.6 - 19.15

EYE

ÇA IRA (I) FIN DE LOUIS

Joël Pommerat, Compagnie Louis
Brouillard

ZA 11.6 - 19.00 / ZO 12.6 - 14.00

Stadsschouwburg Amsterdam

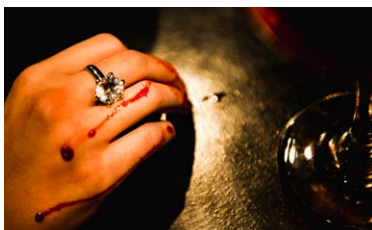
THE ENCOUNTER

Complicite / Simon McBurney

DO 9.6, VR 10.6, ZA 11.6 - 20.00

ZO 12.6 - 15.00

Stadsschouwburg Amsterdam

THE WALKING FOREST

Christiane Jatahy

MA 13.6, DI 14.6, 19.00, 20.15, 21.30

Frascati

PRIVACY

De Warme Winkel, Wunderbaum

VR 10.6, ZA 11.6, ZO 12.6 - 20.30

Compagnietheater

THE FUTURE OF SEX

Wunderbaum

ZA 18.6, ZO 19.6 - 20.30

Muziekgebouw aan 't IJ

Hoofdbegunstiger:
FONDS 21

A
O M
D M
O

MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR:

A
O M
D M
O

dioraphte

